

զգար այս պահուս : Ու թիբիս լաւագոյն է որ ուրիշներ կատարեն զայն , ամբողջականութեն , անաշտօրէն տեսնելու համար ինչ որ թիբուրթիւնն ու յատկութիւնը կազմեց այս հրատարակութեան :

Սալափը պիտի բռնէ միայն թէ այս թիբը իրեն նպատակ ունեցաւ . 1^o Նպատակ մեր ազգային գաղտին իր ամենէն բնական , ամենէն յստակ , ամենէն վսեմ ձեւով լուծում գտնելուն : 2^o Մեր ազգին մէջ ցեղային ինքնասիրութեան եւ ինքնաճանաչութեան զգացումը զօրացնել , իր գոյութեան իսկ սպառնացող վտանգներով պաշարուած ցեղի իր դիրքին բերամբ « ցեղային » շահերուն պաշպանութեան հարցը ամէն ուրիշ հարցէ վեր դնելու ձգտումը ամբողջել մեր մէջ : 3^o Չափաւոր , խոնական , ճշգրտեալ ու զբաղան ազատամտութիւնը որ մեր ցեղին աւանդական ոգին է եղած՝ պահպանել , փոխանակ ծայրայից ու ցոռական ազատամտութեան մը հոսանքը քաջալերելու : 4^o Մեր ազգային եկեղեցւոյն՝ իբր մեր ցեղապահպան մեծ ուժերէն մին եւ մեր մտաւոր կեանքի սատարներէն մին՝ դու մինչեւ ցարդ ունեցած կարեւորութիւնը չեղանել եւ զայն փոքրացնել ուղղոյնբուն դէմ մագաւաիլ : 5^o Մեր ցեղին անցեալին մէջ կատարած պատմական , զբաղան ու գեղարուեստական գործը ամբողջականութեն երեւան հանուելուն աջակցել : 6^o Մեր նոր զբաղանութեան ու նոր լեզուին ներառման , ճոխացման , ընդլայնման , կատարելագործման օժանդակել , ու մասնաւորապէս մեր զբաղանութեան մէջ՝ « ցեղային նոթ » ին զօրացման պէտքն զգացնել : 7^o Օտար զբաղանութեանց ամենէն ճշմարտապէս գեղեցիկ եւ անկորնչելի գլուխ-գործօցներուն խնամոթ թաքմանութեամբ մեր զբաղանութիւնը հարստացնել , ու՝ արեւմտեան քաղաքակրթութեան շարունակելով հանդերձ միշտ առաջ նախադասութիւն , մեր նոր սերունդներուն ուղղութիւնը հրաւիրել մեր մէջ տարբերապէս անտեսուած արեւելեան հին մեծ գրականութեանց վրայ , որոնցմէ՝ իբր արեւելցի ցեղ՝ մինչ քաջ լատ բան ունինք օգտուելու : Մէկ բառով՝ այս թիբը ցանկացած է կրցածն ընել որպէս զի հայ ցեղին ըլլայ հեղինակ աւելի գիտակից իր ինքնութեան , իր ուժերուն եւ

իր պատմական դերին , եւ աշխարհի թափառանքին վրայ հեղինակ աւելի հզօր , փայլուն եւ ինքնադրոշմ կերպով կատարէ այդ դերը : Թէ ինչ չափով իրականացած են այս ցանկութիւնները , որոնք են այս ծրագրին այն բաժինները որ յաջող արդիւնքներու յանգած են , որոնք են որ կիսկատար մնացած են եւ կամ ձախողած են եւ ինչու , — երկրորդ աստիճանականութեան պէտք կայ առողջ պատասխանելու համար . որովհետեւ այդ հարցմանց պատասխանել՝ գրեթէ մեր ժամանակակից ընկերական եւ զբաղան բոլոր հարցերուն քնննութեամբն զբաղել ըսել պիտի ըլլար . եւ՝ ինչպէս ըսի՝ լաւագոյն է եւ պատշաճագոյն է որ ուրիշներ կատարեն օր մը առաջ քննութիւնը : Փակելով Անանիսի վերջին էջը , եւ շիրմապէս կր փափաքիմ որ մեր նոր սերունդները ընդգրկեն այս թիբին ծրագիրը եւ զայն իրագործեն աւելի լայն ու հզօր կերպով :

ԱՐՇԱԿ ԶՈՊԱՆԵՆԸ

ՓԱՐՅ , Դեկ. 1911

ՄԱՐՏԻ ԵՐԳԸ

Ի՞նչպէս որ կից մեր քղի , որուն վրայ յամբարձն Յուսիկ կ'իջնէ քրտնաբան բռնութիւնն ու զայն կը քաշէ , Արծալ՝ ինկած անցնիք վրայ , կը բարախէ ճէ թառոն , Հառապանքներ , կըցիտուր ցեղեր շուրջին վրայ կու գան Ու դէմին վրայ կը վազեն կարմրաթիւններ յանկարծոյն :

Երկիրն այլ է ճոյն ճրման . ամպերուն շուրջ կ'անցնի կանաչին վրայ փերք առ փերք մէջէն արմուկն . Կը քրքնէ հով ուր նստած քրտնիկներն ու դոնդիմ Մաղկած հերմակն ու կարկիր , ու ծաղիկներ կ'իյնան , եւ բունծերուն ծերեղերէն կը բարձրանայ երգ մը փերք :

— Ո՛վ դուր կովեր երկրմի՛ առկեր հերմակն ու ճրմոմ , Որ կը քեւէր դէպ ի վեր արօցներ ծովային , Օ՛հ , կարք մըր հոտեղէ՛ ան ռուսիցի ձիւրէնք Մարգին՝ քրտն , որ անս կը կանաչան՝ կը ժուլիք , եւ անհաւին՝ որ կը զգայ իր առաջին տոբիլներն : —

Իրենց տունէն արքրնցող ծաղիկներն ա՛րքաւ կ'երգեն . Այսպէս կ'երգեն բողոքներն՝ որ կը արքաւան , կը արմոմ , եւ արմուկներն որ ձիւ ձիւ կ'ընդարձակին լոյծակալք . Այսպէս կ'երգեն հողին թափ քաղաւանքներու ռուրերէն Հառապիկները կեանքի եւ քննիկներն հոգիի :

Կը պրզպրջէ քաղն անա , կը սրմալայ տրտումն , Հօբրը խոնաւ ախոռէն կը կարկառէ գրկիսը դուրս , Կը կարգնէ վառելիք իր քեւերն թոշալ ծննդով ,

Պարեզին մէջ կուկուրն խոր հառաչանքներ կ'արձակէ եւ անուրին վրայ քրդան բնորոտ քննութեան կը խայտան :

Անշատեանքան ծնուկէն , ո՛ր կարմիրնորոն ուսեր , Ո՛վ Բայառոյց սրբեր , օ՛ն , օտարմաններու բացուեցէ , Բազմերո՛ւ արկացէ , նոզիներու քեւեր , օ՛ն .
Ձրայեցես փախման , դէպ ի կրտի խոյսցէ ,
Ինչ որ եղաւ՝ կը դառնայ ու պիտի՝ դառնայ դարէ դար :

ԹՈՒՐԻՔԻՆ ԿՈՒՆԱՐԷ



ԱՅԻՔ , 14 ՅԱՆՆԻ . — Թուրքերն սկսեան հնձել Թաւախոյ մէջ եւ կը արտադրեն թաւախ . (Հեռագիր)

Այր հրնձէ Թուրքն : Երէկ Հայու զբոլոխներ
Իր կեռ տալին հայկ ինքնային դաւապաս .
Եւ ինք զանոն՝ մաղկոխից , մախի՛ր՝ կը ձօնէր
Եւ տալային որ զրմուտ արցունքով :

Կը հրնձէ Թուրքն : Այսօր ամառ Թաւախան
Պարսիացաւ արեամբ . եւ չէր հերկոյն ինք .
Պարսիացմի դա՛ւսն է իմ կայս՝ թաւա :
Ու ձաղկելով պիտի կամենա՞ կեպաւորներն :

Կը հրնձէ Թուրքն . ու նախանան զտողին
Հելլէն գեղոյն ձաղկին քննայ կ'ուղարկէ :
Միապանները Բրիտանի պիտի՝ հրպակն ,
Հեռակ կուրսե՛ր՝ Փասեալին հարէսմին :

Պարսույի

(Փարզմ. Հ. ԱՍՄԷՆ ԴԱՋԻԿԱՅԱՆ)

Հ Ի Ք Ե Ա Ք



Ա

Ա՛լ ջուրերը խիցեցին ու կանաչ տիւրքները
Իրենց տակ ծածկեցին : Հազարապապայի ոտքին
տակ գիւղ մը կար , ջած քեւերէն ցախեր կը
կախուէին , աղիւսէ փլիվկած տուրներն ալ հո-
ղին կպած կ'երեւնային . հեռուէն տանիքնե-
րուն վրայ դիզուած որթնոտի կապոցները ու
մանուկներու կ'ախարարները կը տեսնուէին :
Ու անտունները ազատազնիւրուն սուր շնիթորը ,
արթնցող մանկիկներուն լացը մինչեւ հեռուն
գլմալացի գիւղը կը լսուէր :

Գիւղին առկուէն ծովափը կ'երկնայար ու
ալիքները դիմացի ափին վրայ ի նրդէին . հիւ-
մա ալ գիւղը չիկալ , ոչ ալ այն առաքելներուն
խոշոր , վեր տնկուած բոյները ուր ձագեր կը
հուսային եւ ուրիշ իրենց երկար վզերը դուրս
կ'երկնայնէին : Գիւղը չէին գիւղ մըն էր . ջու-
րերուն տակ մնաց :

Բ

Մտադաշ ուռիի մը հասակը , աչքե՛րը՝
մայրը կոյնիկէ մը գողցած , ու մաղերը ուսն ի
վար , կռնակն ի վար , անուան , գիւղը հարս
մը կար . ակնաջին օղերը իրենց ոսկին՝ շողիւնը
կը խոցնէին անոր սպիտակ լանջքին վրայ ,
ու վրէժն ճերմակը՝ ամպի գոյն , կաթի գոյն էր .
գեղեցիկ , գեղեցիկ , ջրի պտաւները ծնած
էին այդ աղջիկը : Մովակի-հարսը կ'ըսէին
երէն :

Ու գեղեցիկը , գիւմացի գիւղը , ծովակի
ափին վրայ , սիրական մ'ունէր :

Գ

Գիւղերնեւուն , երբ խաւարը իր թուերուն
տակ լեռներն ու ծովուն ջուրերը կը պահէ ,
գլուխներ իրենց կոկոռը կ'սկսին ու ջուրե-
րուն մէջէն ճաթող պղպաղակներու պտիկ չը-
թոտուները , երբեմն ալ գորտերու . ճողփիւնը
կը լսուի . ջրի կրկանները դուրս կը սողան ու
խոտներուն մէջէն պղտիկ խլրտուք մը , ձայն
մը կուգայ :

Ճրպոցները ա՛լ մտերն են , գիւղը ամբողջ
կը քնանայ , միակ պատուհանէ մը հողէ ճրա-
գաման մ'իւր լուրը կը խրվէ հեռուն , աղօտ
ճառագայթով մալ մօտի պատերը լուսաւորելով
քովընտի , յուշիկ , գողի վախով թեւ մը կա-
մաց կամաց ջուրերը մէկ կողմ կը նետէ . լուռ-
լու սրտաբողով , մինչ անգաղապարաւ ալիք-
ները թնթեւ . շուտ մը կը հանեն , ու լողացող
մը կը մօտենայ եղբրքին . աչքերը ճրպոցին ,
ճրպոցին որ կը պլպլայ :

Մովակի-հարսին սիրակածն է , ու ճրպոց
անո՛րն է , գեղեցիկինն :

Դ

Ամէն գիւղեր , ձմեռ ամառ , նոյն ճրպոց
իւր տեղէն . նոյն գողտրիկ , քթթող աչքովը
հեռաւոր սիրականը կը կանչէ , խորունկ ալիք-
ներուն մէջէն սիրականին կ'առաջնորդէ , ու
մարդ չի գիտնար , ձուկերէն զատ , թէ ջուրե-
րուն մէջէն մարդ մը կուգայ եւ անտուայ
վերջին լուսաւորին նայելով՝ նորէն ջրերուն
դիւզին դէպ ի գիմացի գիւղը կը վերադառնայ :

Ինչպէս անգղեր բարտին կը սիրէ փաթ-
թուելով բնոր , ինչպէս հողը տեղեւորներուն
մէջէն սօսաւորելով ծառերը կը սիրէ , այնպէս
իրար կը սիրեն անոնք , այնպէս կը սիրէր
ծովուն-հարսը իւր սիրականը , աչքերէ պահ-
ուած , արեւէն ալ պատանի , ամաշալու վախով ,
ծովուն-հարսը իւր սիրականը կը սիրէր՝ ինչպէս
այժման իս ուգածը կը սիրէ մտեթ թաւա-
նիւրուն մէջ :

Ե

Ամայի հովիտներուն մէջ՝ արձագանքը
առուակին ու թաւուներն գաղտնիքը դուրս կը
հանէ , հեռուն հնչելով . ցատու մալ գեղեցի-
կին գաղտնիքը կը կուտէ . քիթը գետնին հա-
սած պատաւ մը , ու էրկանը լուսը կուտաւ :